

ІННОВАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА ЯК ФАКТОР РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Розглянуто основні поняття, які характеризують інноваційну інфраструктуру, досліджено недоліки формування інноваційної інфраструктури регіону та запропоновано основні етапи розвитку регіональної інноваційної інфраструктури.

Рассмотрены основные понятия, характеризующие инновационную инфраструктуру, исследованы недостатки формирования инновационной инфраструктуры региона и предложены основные этапы развития региональной инновационной инфраструктуры.

The basic concepts that characterize the innovation infrastructure deficiencies investigated the formation of innovation infrastructure in the region and provides the main stages in the development of regional innovation infrastructure.

Ключові слова: інвестиції, інновації, інвестиційна інфраструктура.

Підсумовуючи основні економічні процеси в Україні за останнє десятиріччя, можна сказати, що як на державному рівні управління, так і на регіональному відбулося усвідомлення потреби в інноваційному шляху розвитку з метою ефективного зростання економіки. Зокрема, прийнято Закони України про інноваційну діяльність, про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків, в окремих регіонах створені умови для стимулювання інноваційної діяльності в пріоритетних секторах господарського комплексу.

Дослідження проблеми інвестування в інновації завжди знаходилось у центрі уваги економічної думки. Це зумовлено тим, що інвестиції в інновації визначають процес економічного зростання загалом. Активізація інвестиційно-інноваційного процесу є одним з найнадійніших механізмів соціально-економічних перетворень [13, с.190].

Проблеми залучення та ефективного використання іноземних інвестицій все більше привертають увагу науковців, значно зростає кількість публікацій, присвячених інвестиційно-інноваційним процесам, інноваційній інфраструктурі. Зокрема привертають увагу праці таких науковців, як: С.Захарін [2], К.Ковтуненко [3], К.Комолов [4], В.Марцин [5,6], О.Мосій [7] В.Небожець [8], Д.Стеченко [10], О.Тимченко. [11], Л.Федулова [12] Г.Цадо [13], В.Юхновський [14] та інші. Однак проблема розвитку та функціонування інноваційної інфраструктури залишається ще досить актуальною.

Мета дослідження – розглянути основні поняття, які характеризують інноваційну інфраструктуру, дослідити недоліки формування інноваційної інфраструктури регіону та запропонувати основні етапи розвитку регіональної інноваційної інфраструктури.

На початку ХХІ століття найважливішим завданням державної політики в Україні стає формування інституціональних механізмів та інфраструктур інноваційної моделі економіки на усіх рівнях – національному, регіональному, локальному.

Базовими поняттями інноваційної економіки стають інновація, інноваційна

діяльність, інноваційна інфраструктура [8].

Під інноваційною інфраструктурою Законом України «Про інноваційну діяльність» передбачено сукупність підприємств, організацій, установ, їх об'єднань, асоціацій будь-якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності (фінансові, консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні тощо) [1].

Утвердження інноваційної моделі розвитку – один з найважливіших системних факторів підвищення рівня конкурентоспроможності національної економіки та національної безпеки держави.

Інноваційна інфраструктура в Україні є функціонально неповною, недостатньо розвинутою. Вона не охоплює усі ланки інноваційного процесу.

В інноваційному середовищі практично відсутні венчурні фонди та центри трансферу технологій. Не підтримується належним чином діяльність винахідників, раціоналізаторів, науковців, що мають завершені науково-технічні розробки. Не в повному обсязі використовуються освітній та науковий потенціал, насамперед вищих навчальних закладів, у сфері інформаційно-комунікаційних, високих наукоємних технологій, а також інформаційні ресурси системи науково-технічної та економічної інформації, зокрема бази даних технологій, науково-технічних досягнень.

В Україні не визначений механізм стимулювання створення інноваційної інфраструктури як на національному, так і на регіональному рівнях [9].

Щодо промислово розвинених країн світу, то, за різними оцінками, від 75 до 95% приросту промислового виробництва забезпечується за рахунок використання інновацій. І навіть більше, поживленню виробництва в країнах, що пережили економічні кризи, сприяла, як правило, активізація інноваційних процесів. Аналіз різних сценаріїв виведення української економіки з важкої кризи, в якій вона перебуває вже небезпечно тривалий час, показує, що і для України єдина дорога гідного розвитку – переведення економіки на інноваційний режим. Жоден інший – ні сировинний, ні запозичення західних технологій – не забезпечує істотного (у 3-4 рази) зростання ВВП (валового внутрішнього продукту) за 10-15 років, а, отже, й істотного підвищення рівня і якості життя населення.

Недоліками формування та розвитку сучасної інноваційної інфраструктури регіонів України є: безсистемність та непослідовність у формуванні та розвитку регіональної інноваційної інфраструктури; недостатня нормативно-правова урегульованість питань розвитку інноваційної інфраструктури регіону; відсутність державної і регіональної підтримки створення та розвитку інституцій інноваційної інфраструктури; низький рівень фінансування всіх елементів інноваційної інфраструктури регіону; відсутність постійно доступної систематизованої інформації про завершені розробки новітніх технологій у регіонах держави.

Отже, розв'язання зазначених проблем вимагає вдосконалення формування інноваційної інфраструктури розвитку регіонів держави, ключовим орієнтиром якого має стати забезпечення рівних можливостей для кожного із них з

ІНВЕСТИЦІЇ, ІННОВАЦІЇ В ЕКОНОМІЦІ

урахуванням їх потреб та потенціалу. Йдеться про формування та розвиток адекватної інноваційної інфраструктури регіонів, виявлення тих елементів, які впливають на формування та розвиток інноваційного потенціалу.

Тому на регіональному рівні для створення і розвитку місцевих інноваційних інститутів необхідна активна участь у цьому процесі регіональних органів влади. Діяльність регіональних органів влади щодо розвитку інноваційної інфраструктури, з нашої точки зору, повинна здійснюватися у напрямі побудови інституційних засад становлення інноваційного потенціалу в регіоні.

Під інноваційною інфраструктурою регіону ми розуміємо сукупність взаємопов'язаних спеціальних інноваційних інститутів і мереж, які забезпечують розвиток і підтримку всіх стадій інноваційного процесу в регіоні з метою підвищення його інноваційного потенціалу. Для постійного вдосконалення інноваційної інфраструктури необхідно здійснювати фінансування в її формування та розвиток, створення нових елементів інфраструктури. Фінансувати інноваційну інфраструктуру можуть як комерційні організації, так і державні органи влади та громадські організації. У кожного з них є свої мотиви фінансування. Під мотивами фінансування інноваційної інфраструктури ми розуміємо групу внутрішніх і зовнішніх факторів, спрямованих на досягнення максимального ефекту (економічного, соціального, політичного) за рахунок оптимізації інноваційної інфраструктури регіону.

Основні елементи розвитку регіональної інноваційної інфраструктури, їх функції та мотиви фінансування (табл. 1) свідчать про можливість формування конкурентних переваг регіону, які сприятимуть розвитку його інноваційного потенціалу.

Як бачимо, мотиви фінансування інноваційної інфраструктури є різноманітними і повинні враховуватись під час розробки програми інноваційного розвитку регіону. Узгодження інтересів учасників є однією з основних передумов успішності формування та розвитку інноваційної інфраструктури регіону.

Таблиця 1

Інститути регіональної інноваційної інфраструктури

Вид елемента інфраструктури	Функції	Мотиви фінансування інноваційної інфраструктури
Виробничо-технологічні структури (технопарки, наукові парки, інноваційно-технологічні центри, бізнес-інкубатори, інноваційно-технологічні та інжинірингові фірми, фірми, що роблять імпортозаміщуючу продукцію)	Створення та комерційне освоєння результатів фундаментальних і науково-прикладних досліджень, підтримка малих науково-дослідних та дослідно-виробничих підприємств у сфері інноваційних технологій	Державних органів влади: <ul style="list-style-type: none"> • збільшення внеску малого і середнього бізнесу у створення ВВП, прискорення дифузії нововведень, зростання інноваційного потенціалу регіонів держави; • побудова інноваційної економіки регіону та підвищення його конкурентних переваг; • розвиток первинного ринку праці за рахунок створення нових робочих місць для висококваліфікованих фахівців інноваційних закладів інфраструктури;

ІНВЕСТИЦІЇ, ІННОВАЦІЇ В ЕКОНОМІЦІ

Юридичні (податкові) консультанти	Управління ризиком недосконалості договірних відносин, законодавства, системи нормативного регулювання ринку та ризиком її раптової зміни	<ul style="list-style-type: none"> • залучення інвестора для вкладення коштів у виробництво інноваційної продукції та розбудову інноваційної інфраструктури регіону. Комерційних структур: <ul style="list-style-type: none"> • створення належної інфраструктури для майбутнього безперешкодного здійснення власних інноваційних проєктів у регіонах; • залучення фахівців з високими креативними здібностями, здатними створювати нові споживчі цінності; • зменшення витрат на виробництво високотехнологічної продукції; • збільшення обсягу дотацій та субсидій з державного бюджету на здійснення інноваційної діяльності підприємствам, що здійснюють НДДКР; • більші можливості підвищення результативності наукових розробок, оскільки це забезпечує підприємницький прибуток; • звільнення від оподаткування тієї частини прибутку, що надходить від приватних підприємств до державних структур; • забезпечення цільовими безоплатними субсидіями приватних підприємств, що освоюють нові технології; • набуття певних привілеїв кредитної, податкової, амортизаційної та митної політики; • сприяння фінансуванню екологічно безпечних інноваційних товарів чи послуг та просування їх на ринок. Громадських організацій: <ul style="list-style-type: none"> • можливості більшого контролю громадськості за інноваційними процесами в регіоні; • збільшення соціального захисту населення та підвищення якості життя за рахунок інноваційного розвитку регіону; • покращення раціонального природокористування за рахунок використання інновацій та інноваційних технологій; • забезпечення прояву ініціативи для суспільного визнання та морального заохочення.
Організації з підготовки і перепідготовки кадрів у галузі технологічного менеджменту (поява нової категорії фахівців з комерціалізації результатів НДДКР)	Підготовка фахівців з інноваційної спеціалізації	
Фінансові структури (бюджетні, позабюджетні, венчурні, страхові фонди, кредитно-гарантійні організації небанківського сектору, банки, фінансово-промислові групи, орієнтовані на технологічну інноваційну діяльність)	Виконання функції інноваційного банку за високоризикованими інноваційними проєктами. Також управління вторинними ризиками шляхом продажу зобов'язань з відшкодування можливих збитків	
Аналітичні центри інноваційного ринку, регіональні центри інноваційного розвитку, віртуальні біржі	Збір та узагальнення інформації, необхідної для прийняття інноваційного рішення	
Кластери	Забезпечення тісних технологічних зв'язків між окремими галузями економіки для реалізації їх конкретних потенційних науково-технічних та інноваційних переваг	

Формування та розвиток інноваційної інфраструктури в регіоні повинне базуватись на таких принципах: адекватність інфраструктури рівню розвитку регіону, відповідність реальним потребам, раціональне територіальне розміщення, функціональна концентрація на гострих проблемах інноваційної діяльності, доступність послуг для підприємців (територіальна, інформаційна, вартісна), залучення державних і недержавних ресурсів.

Метою даних принципів є подальше та повніше фінансове забезпечення функціонування об'єктів інноваційної інфраструктури в регіонах держави, які створюватимуть кращі умови життя населення, впливатимуть на розвиток інноваційної діяльності в регіоні, сприятимуть активному розвитку інноваційного підприємництва, створенню додаткових робочих місць, розширенню асортименту інноваційної продукції та поліпшенню якості послуг.

Контроль і моніторинг за розвитком інноваційної інфраструктури регіонів повинні здійснювати безпосередньо органи регіональної влади, які мають бути головними суб'єктами цього процесу.

Загалом становлення регіональних інноваційних інститутів повинно

відбуватися за рахунок здійснення таких заходів:

1. Створення пільгового кредитування для інноваційних інститутів і суб'єктів регіональної економіки та звільнення від оподаткування прибутків банків, отриманих у результаті фінансування інноваційних проектів.

2. Формування безпосередньо самих регіональних інноваційних інститутів (кредитно-гарантійних організацій, інноваційних фондів, інноваційних банків) з участю місцевих органів влади у випадку відсутності перших у регіоні. Це особливо важливо для інноваційних фондів, оскільки вкладення в них мають добровільний характер, тому публічний контроль над інноваційними інститутами і можливе гарантування повернення частини вкладень у них з боку регіональної влади надади б їм надійності і привабливості для потенційних інвесторів.

3. У регіоні повинні бути створені сильні регіональні інформаційні агентства (віртуальні біржі). Їх завдання – збір, аналіз і публікація інформації про регіональні підприємства, створення системи рейтингової оцінки інноваційної привабливості місцевих об'єктів та інноваційного потенціалу регіону загалом. Інформаційне агентство покликане інформувати населення про діяльність та переваги інноваційних інститутів з метою залучення до них вільних грошових коштів.

4. Поглиблення інтеграції наукових та освітніх установ, стимулювання створення «академічного інноваційного поясу» навколо НАНу та її регіональних центрів, який має складатися з підприємств, що впроваджують наукові розробки у виробництво.

5. Внесення змін і доповнень до деяких законодавчих актів України, що регламентують інноваційну та інвестиційну діяльність, прийняття законів про інноваційні ринки та біржі інновацій, про трансфер технологій, про основні засади формування та регулювання ринку венчурного капіталу в регіонах держави, про інтелектуальну власність та розвиток технопарків.

Отже, питання подальшого вдосконалення та розвитку інноваційної інфраструктури регіону завжди потребуватимуть оновлення підходів та інструментів у зв'язку із постійним розвитком інноваційного ринку.

Список використаних джерел:

1. Закон України Про інноваційну діяльність (від 04 липня 2002 № 40-IV) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
2. Захарін С.В. Інвестиції в інновації: теорія, парадигма, методологія досліджень / С.В. Захарін // Актуальні проблеми економіки. – 2010. - №4(106). – С. 60-64.
3. Ковтуненко К.В. Інноваційна інфраструктура: напрями розвитку та участь держави / К.В. Ковтуненко, Ю.В. Ковтуненко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Ekonomika/2012_725/17.pdf
4. Комолова К.Ю. Функціонування та розвиток об'єктів інноваційної інфраструктури / К.Ю. Комолова // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=1475>
5. Марцин В.С. Інноваційно-інвестиційна діяльність та шляхи її розвитку в період глобалізації / В.С. Марцин // Проблеми науки. – 2010. - № 2. – С. 8-14.
6. Марцин В.С. Координація інвестиційної діяльності в регіонах в умовах глобалізації / В.С. Марцин // Актуальні проблеми економіки. – 2009. - №11(101). – С. 159-167.
7. Мосій О. Стан інноваційної діяльності: регіональний аспект / О. Мосій, С. Казмірчук // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2009. - № 1 (2). – [Електронний ресурс]. – Режим

ІНВЕСТИЦІЇ, ІННОВАЦІЇ В ЕКОНОМІЦІ

доступу: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/1812/4/Mosij_Kazmirchuk.pdf

8. Нежиборець В. Інноваційна інфраструктура: проблеми, перспективи, рішення / В. Нежиборець // Теорія і практика інтелектуальної власності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ndiiv.org.ua/ua/library/view-innovatsiy-na-infrastruktura-problemy-perspektyvy-rishennja.html>

9. Про затвердження Державної цільової економічної програми «Створення в Україні інноваційної інфраструктури» на 2009-2013 роки. Постанова КМУ від 14 травня 2008 р. № 447. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/447-2008-p>

10. Стеченко Д.М. Становлення інноваційної інфраструктури України у контексті глобалізації / Д.М. Стеченко, Н.Ю. Тимошенко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://economy.kpi.ua/files/files/33_kpi_2009.pdf

11. Тимченко О.І. Інноваційна інфраструктура як чинник забезпечення ефективності інноваційної діяльності малих підприємств / О.І. Тимченко // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=1644>

12. Федулова Л. Прямі іноземні інвестиції у забезпеченні технологічної модернізації виробництва: світові тенденції та проблеми в Україні / Л.Федулова // Економіст. – 2011. - №5. – С. 44-48.

13. Цадо Г.В. Оцінка інвестування в інновації за регіонами: проблеми та шляхи активізації / Г.В. Цадо // Вісник Хмельницького національного університету: [Електронний ресурс]. – 2011. - №2. - Т.2. – С. 190-194. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchnu_ekon/2011.

14. Юхновський В.І. Відтворення інноваційно-інвестиційного потенціалу ринкової економіки / В.І. Юхновський // Економіка, фінанси, право. – 2011. - №1. – С. 12-16.